

A.1.1.β.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Ακολουθώντας κατά γράμμα τις προδιαγραφές της μελέτης περιοριστήκαμε στα δύο πρώτα κεφάλαια σε απλή καταγραφή των κατευθύνσεων του Γενικού και των Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που αφορούν την Π.Δ.Ε. (κεφ.Α.1.1.α.1) και στο δεύτερο κεφάλαιο σε καταγραφή πολιτικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων εθνικού επιπέδου (κεφ.Α.1.1.α.2) χωρίς να προχωρήσουμε στους όποιους σχολιασμούς.

Στο κεφάλαιο Α.1.1.β.2 αξιολογήθηκε ανά θεματική ενότητα και ανά στρατηγική κατεύθυνση του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ της Π.Δ.Ε. ο βαθμός συνάφειας της συγκεκριμένης κάθε φορά κατεύθυνσης του ΠΠΧΣΑΑ με αντίστοιχες κατευθύνσεις των υπερκείμενων επιπέδων χωροταξικού σχεδιασμού όπως και με την αντίστοιχη «τομεακή» εθνική πολιτική ή πρόγραμμα. Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται σε πολύ γενικές γραμμές και συνοπτικό τρόπο η αξιολόγηση των Πλαισίων «υπερκείμενου σχεδιασμού» σε ότι αφορά στην συσχέτισή τους με τα κύρια προβλήματα χωρικής ανάπτυξης στην προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης της Περιφέρειας Δ.Ε.

Το ΓΠΧΣΑΑ θεωρούμε ότι ανταποκρίνεται σε γενικές γραμμές στις προοπτικές βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης του δυτικού τμήματος της χώρας και πιο συγκεκριμένα της Π.Δ.Ε. χωρίς να λειτουργεί ανασταλτικά ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο που μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρνητικός προς αυτή την κατεύθυνση. Και γι' αυτό το λόγο δεν εισηγείται η μελέτη αυτή την άμεση ή βραχυπρόθεσμη αναθεώρησή του σε ότι αφορά τις κατευθύνσεις του που άμεσα ή έμμεσα αφορούν σ' αυτή την περιφέρεια, θεωρώντας ότι είναι σε ικανοποιητικό βαθμό συνάφειας (πάντα σε γενικό επίπεδο) με τις ευρωπαϊκές χωρικές πολιτικές (όπως: της ενίσχυσης / δημιουργίας αναπτυξιακών αξόνων και πόλων στα πλαίσια της πολυκεντρικής ανάπτυξης του οικιστικού δικτύου της χώρας και της κάθε περιφέρειας, της δικτύωσης των οικισμών, της ενίσχυσης της εταιρικής σχέσης πόλης-υπαίθρου, της ισόρροπης ανάπτυξης των περιφερειών, της αντιμετώπισης των προβλημάτων των ευαίσθητων περιοχών (ορεινού χώρου, αγροτικού χώρου, νησιωτικού χώρου και παράκτιων περιοχών, των ζητημάτων των διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων κ.ο.κ.).

Ωστόσο, έχοντας ως βάση αυτή την γενική θετική αξιολόγησή του επισημαίνονται ορισμένα σημεία, τα οποία μετά μια 10ετία ή 15ετία από την θεσμοθέτησή του θα μπορούσαν να αποτελέσουν στοιχεία τροποποίησης – βελτίωσής του :

α) Μεγαλύτερη έμφαση στις Περιφέρειες ως αναπτυξιακές, προγραμματικές και διοικητικές ενότητες παρά στην κατά τη γνώμη μας υπερτονισμένη σημασία των αναπτυξιακών αξόνων και την έμφαση μεγαλύτερη ενίσχυση και προτεραιότητα ιεραρχικά στους πόλους μητροπολιτικού επιπέδου, στη συνέχεια στους πρωτεύοντες εθνικού επιπέδου (Πάτρα), στους δευτερεύοντες εθνικού επιπέδου, στους λοιπούς εθνικούς πόλους (Αγρίνιο) κ.ο.κ.

Στο θεσμοθετημένο ΠΠΧΣΑΑ της Π.Δ.Ε. αποδίδεται εξίσου αν όχι μεγαλύτερη έμφαση στην διαμόρφωση τεσσάρων αναπτυξιακών ενδοπεριφερειακών ενοτήτων (Αμβρακικού, Αιτ/νίας, Αχαΐας, Ηλείας) παράλληλα με την ισότιμη ενίσχυση αναπτυξιακών αξόνων (διευρωπαϊκού – εθνικού – διαπεριφερειακού και ενδοπεριφερειακού επιπέδου και αναπτυξιακών πόλων, θεωρώντας ότι η επικέντρωση μόνο στους αναπτυξιακούς άξονες και πόλους μπορεί να μην συμβάλλει στην ισόρροπη ανάπτυξη οξύνοντας της ενδοπεριφερειακές ανισότητες.

β) Η προγραμματική κρατική περιφέρεια (αποκεντρωμένη διοίκηση) θεωρούμε ότι οφείλει να εκταθεί σε όλο το «δυτικό τμήμα ή διαμέρισμα» της χώρας, περιλαμβάνοντας ολόκληρο το δυτικό αναπτυξιακό άξονα (Πελοπόννησος, Δυτική Ελλάδα, Ήπειρος, Ιόνια Νησιά) και όχι αποκόπτοντας την Ήπειρο απ' αυτό, για λόγους ιστορικούς, χωροταξικούς και αναπτυξιακούς.

γ) Η ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου του ΓΠΧΣΑΑ σε επτά επίπεδα οικισμών αν και από πρώτη θεώρηση παρουσιάζεται να προωθεί περισσότερες βαθμίδες από την "παλιά" (5 επίπεδα οικισμών) και επομένως να διευρύνει την πολυκεντρική λειτουργία του, στην ουσία λειτουργεί σε μεγαλύτερο βαθμό από την προηγούμενη ιεράρχηση υπέρ των μεγάλων και μεσαίων αστικών κέντρων 1^{ου} (μητροπολιτικών πόλων) έως 4^{ου} επιπέδου (λοιπών εθνικών πόλων). Είναι μια θεώρηση που είναι πιο πολυκεντρική σε σχέση με την θεώρηση των 7 αντιπάλων πόλεων της Αθήνας (τέλος 10ετίας '70), αλλά λιγότερο πολυκεντρική από την θεώρηση των 5 επιπέδων της εποχής της ΕΠΑ και των μελετών χωροταξικών κατευθύνσεων των νομών της 10ετίας του '80.

Το ΕΠΧΣΑΑ για τις υδατοκαλλιέργειες, όπως αναφέρεται και στο κεφ.Α.1.1.α.1.2, έχει ως πρώτο γενικό στόχο «την προώθηση ενός χωρικού προτύπου ανάπτυξης που θα διασφαλίζει την ενίσχυση του τομέα και την αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος των Ελληνικών θαλασσών και των άλλων ευνοϊκών χαρακτηριστικών του Ελλαδικού χώρου, δημιουργώντας πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο» και ως δεύτερο στόχο "την προώθηση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής συνιστώσας στη χωρική διάρθρωση της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας στα πλαίσια ορθολογικής διαχείρισης του χώρου, προστασία των ευαίσθητων φυσικών πόρων και του τοπίου", ενώ

ακολουθούν άλλοι δώδεκα γενικοί στόχοι που αποδεικνύουν την μεγάλη σημασία ενός κατ' εξοχήν εξαγωγικού τομέα της ελληνικής παραγωγής, ο οποίος είναι και από τους σημαντικότερους εξαγωγικούς τομείς της Π.Δ.Ε. και κυρίως της Π.Ε. Αιτ/νίας.

Οι στόχοι, οι κατευθύνσεις και οι προτάσεις αυτού του Ειδικού Πλαισίου αξιολογούνται θετικά για την βιώσιμη ανάπτυξη της Π.Δ.Ε. αλλά και την ανάπτυξη του τομέα σε επίπεδο χώρας, συμβάλλοντας και προτείνοντας την εξειδίκευση αυτών των κατευθύνσεων από τα Περιφερειακά Πλαίσια.

Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι ιδιαίτερα η περιοχή ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών (Π.Α.Υ.) Δυτικών Ακτών Αιτ/νίας – Σύμπλεγμα Εχινάδων Νήσων (Α3) πρέπει να «εξειδικευθεί χωρικά» γιατί καλύπτει ένα μεγάλο τμήμα των δυτικών ακτών της Αιτ/νίας και έρχεται σε «σύγκρουση» με τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό που προτείνει την περιοχή αυτή ως αναπτυσσόμενη τουριστική περιοχή με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και σε ορισμένα σημεία (π.χ. γύρω από τον Αστακό) με περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού. Επισημαίνεται ότι στο ίδιο τμήμα χωροθετείται (σε μικρή σχετικά έκταση) και λειτουργεί η ΝΑΒΙΠΕ Πλατυγιάλιου Αστακού μ' έναν από τους πιο σύγχρονους εξοπλισμένους λιμένες της Μεσογείου. Στις δυτικές ακτές της Αιτ/νίας μια δραστηριότητα με μεγάλη προοπτική είναι επίσης ο θαλάσσιος και ιστιοπλοϊκός τουρισμός που μπορεί να αξιοποιήσει το συγκριτικό πλεονέκτημα του υπήνεμου ελκυστικότερου κόλπου μεταξύ των ανατολικών ακτών της Λευκάδας και των δυτικών ακτών της Αιτ/νίας με ένα πλήθος από πανέμορφα νησιά (Σκορπιάς, Μεγανήσι, Κάλαμος κ.α.).

Θετικά αξιολογείται και το ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, ιδιαίτερα ως προς τις αναφορές και την σημαντικότητά του για την ενίσχυση της ανάπτυξης των ΑΠΕ στην Π.Δ.Ε., εκτιμώντας ότι αν είχε θεσμοθετηθεί αρκετά χρόνια πριν από την οικονομική ύφεση και κρίση θα είχε ήδη συμβάλλει αποφασιστικά στον εθνικό ενεργειακό σχεδιασμό. Και στην Π.Δ.Ε. οι θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του όπως και του Ν.3851 (ΦΕΚ 85/Α/2010)¹ προβλέπονται σημαντικές και γι' αυτό στην επόμενη φάση αυτής της μελέτης θα επιχειρηθεί κατά το δυνατόν η μεγαλύτερη δυνατή χωρική εξειδίκευση των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ κατά τομέα αξιοποίησης των ΑΠΕ.

Η σημαντική χωροταξική και αναπτυξιακή συμβολή της αξιοποίησης των ΑΠΕ συνίσταται στο ότι μέσω κατάλληλων χωροταξικών εργαλείων μπορεί ο τομέας αυτός προοπτικά να λειτουργήσει ευεργετικά εκτός των άλλων και για τις έως σήμερα μειονεκτικές περιοχές του αγροτικού και ορεινού χώρου της συγκεκριμένης περιφέρειας και όχι μόνο. Παράλληλα με την διάδοση των ΑΠΕ, η ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, η δραστική προώθηση ήπιων-εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή και αγροτική ενδοχώρα με παράλληλη ενίσχυση μέσω κινήτρων της ανάπτυξης της μεταποίησης παραδοσιακών προϊόντων στις μειονεκτικές περιοχές μπορούν σταδιακά να μορφοποιήσουν το νέο μοντέλο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ιδιαίτερη προσοχή, ωστόσο είναι σκόπιμο να αποδοθεί στην προστασία της γης υψηλής παραγωγικότητας, όπου δυνητικά η χωροθέτηση φωτοβολταϊκών επιτρέπεται, υπό όρους και περιορισμούς, αλλά θεωρούμε ότι πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική, αυστηρή και περιορισμένη η εφαρμογή της.

Το ΕΠΧΣΑΑ για την βιομηχανία στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του δευτερογενή τομέα και του ευρύτερου οικονομικού και χωρικού ρόλου του προτείνει την προώθηση ενός πιο πολυκεντρικού προτύπου οργάνωσης του τομέα με ριζική αλλαγή της σημερινής σχετικής ελκυστικότητας μεταξύ οργανωμένης και διάσπαρτης / σημειακής χωροθέτησης της βιομηχανίας υπέρ της πρώτης. Σε ότι αφορά την πιο συγκεκριμένη μορφή του προτύπου χωρικής οργάνωσης της βιομηχανίας που προτείνεται για την Π.Δ.Ε. δεν παρουσιάζει σαφείς διαφορές με τις αντίστοιχες κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ (όπως ήδη έχει περιγραφεί στα κεφάλαια Α.1.1.β.1 και Α.1.1.β.2)

Σημειώνεται ωστόσο ότι το Ειδικό Πλαίσιο έχει σαφώς πιο εξειδικευμένες αναφορές στον συγκεκριμένο τομέα σε σχέση με αυτές του ΠΠΧΣΑΑ και διατυπώνει λεπτομερείς και αναλυτικές κατευθύνσεις και για τις τρεις ΠΕ (Αιτ/νία, Αχαΐα, Ηλεία όπως και για όλες τις άλλες του ελληνικού χώρου) καθώς και αναλυτικές κατευθύνσεις για τον υποκείμενο σχεδιασμό (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ). Περιέχει μάλιστα αναλυτικές κατευθύνσεις που πρέπει να χαρακτηρίζουν τα αναθεωρημένα ΠΠΧΣΑΑ οι οποίες κατά τη γνώμη μας είναι τόσο λεπτομερείς που υπερβαίνουν το επίπεδο του στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο χαρακτηρίζει τα ΠΠΧΣΑΑ όσο και τα ΕΠΧΣΑΑ. Επίπεδο που οφείλει να διακρίνεται από μια μεγαλύτερη ευελιξία προς τα υποκείμενα επίπεδα (ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ), στα οποία μπορεί πιο τεκμηριωμένα να αιτιολογηθούν και προταθούν συγκεκριμένες εκτάσεις, ποσοτικά στοιχεία, τάσεις και εξειδικεύσεις σε κλάδους του συγκεκριμένου τομέα.

Η σκοπιμότητα αυτής της ιδιαίτερης και λεπτομερούς εξειδίκευσης του Ειδικού Πλαισίου για την Βιομηχανία συνδέεται προφανώς με την επιδίωξη για την γρηγορότερη δυνατή υλοποίηση και εξειδίκευση των

¹ Με τίτλο «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας ΥΠΕΚΑ».

προτεινόμενων κατευθύνσεων από το υψηλότερο δυνατό επίπεδο σχεδιασμού, όπως και ορισμένες προτάσεις – κατευθύνσεις του για χωροθέτηση βιομηχανιών ορισμένων κλάδων ακόμη και σε περιοχές προστασίας (όπως γη υψηλής παραγωγικότητας, παράκτιες περιοχές κλπ)

Σημειώνεται ότι στην αξιολόγηση του κεφ.Α.1.1.β.2-2.β.2 επισημαίνεται η ανάγκη περαιτέρω εξειδίκευσης των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ που αφορούν τον δευτερογενή τομέα και σε σχέση με τις Π.Ε. και με τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ).

Οι κατευθύνσεις και προτάσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό είναι αυτές που δέχθηκαν την μεγαλύτερη κριτική (από τα άλλα Ειδικά Πλαίσια) τόσο κατά την περίοδο δημόσιας διαβούλευσης, όσο και μετά την ισχύ τους έχοντας ως συνέπεια την κατάρτιση ενός άλλου σχεδίου Ε.Π. για τον τουρισμό που αναθεωρούσε το ισχύον, το οποίο, ωστόσο, δεν προχώρησε μέχρι σήμερα σε θεσμοθέτηση.

Στο Ειδικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό ο εθνικός χώρος προσεγγίζεται (για να κατανεμηθεί σε κατηγορίες περιοχών) με βάση τρία κύρια κριτήρια με μειούμενη σημαντικότητα από το πρώτο έως το τελευταίο: i) την ένταση της τουριστικής δραστηριότητας μιας περιοχής, ii) το είδος της τουριστικής δραστηριότητας και iii) τη γεωμορφολογία και την ευαισθησία των πόρων της περιοχής. Γι' αυτό το λόγο οι τρεις βασικές κατηγορίες περιοχών Α, Β, Γ, αναφέρονται σε μεγάλο βαθμό στο πρώτο κριτήριο (ένταση τουριστικής δραστηριότητας): (Α): Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές, (Β) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές και (Γ) Περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος με μειονεκτικά χαρακτηριστικά και κυρίαρχες χρήσεις άλλες από τον τουρισμό.

Στο εγκεκριμένο ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ και στη Γ' Φάση της σχετικής μελέτης η περιφέρεια και οι τρεις περιφερειακές ενότητες διακρίνονται σε δέκα υποενότητες τουριστικής ανάπτυξης (βλεπ. Πιν. Γ.1.3.4.1, σελ 81, Γ' Φάση Χωρ/κου Σχεδίου ΠΔΕ, Δεκεμβ. 1999) με κύρια κριτήρια χωρικής διάκρισης την γεωγραφική θέση και την φυσική γεωμορφολογία της περιοχής (παράκτια ή ορεινή) και κριτήρια αξιολόγησης της i) την (τις) κατηγορία (ες) τουριστικών πόρων της περιοχής (περιβαλλοντικοί, πολιτιστικοί, παράκτιοι, ορεινοί, ιαματικές πηγές) και ii) τον βαθμό αξιολόγησης των τουριστικών πόρων (διεθνούς, εθνικής, τοπικής σημασίας). Με δεδομένο ότι δεν υπάρχει αναπτυγμένη τουριστικά περιοχή στην ΠΔΕ (δηλαδή περιοχή Α με βάση την κατηγοριοποίηση του Ειδικού Πλαισίου), **το κριτήριο της έντασης της τουριστικής δραστηριότητας δεν ήταν ούτε είναι το σημαντικότερο για την διάκριση των υποενότητων τουριστικής ανάπτυξης και αξιολόγησης τους.**

Όπως επισημαίνεται στην μελέτη του ΠΠΧΣΑΑ συγκριτικό πλεονέκτημα της περιφέρειας σε ότι αφορά τους τουριστικούς της πόρους είναι οι υψηλής ποιότητας και σημασίας πολιτιστικοί και περιβαλλοντικοί της πόροι, γεγονός που επιβεβαιώνεται εμμέσως από το Ειδικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό από τους αντίστοιχους χαρακτηρισμούς πολλών περιοχών της περιφέρειας ως αναπτυσσόμενων τουριστικά με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού (Β.2.7, Β.2.10-13) ή περιοχές NATURA 2000 και άλλες περιοχές περιβαλλοντικής ευαισθησίας, όπως κηρυγμένοι ιστορικοί τόποι, καταφύγια άγριας ζωής κλπ.

Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους η γενικότερη προσέγγιση του Περιφερειακού Πλαισίου και οι κατευθύνσεις που δίνονται **είναι προσανατολισμένες με μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη διαφόρων αλλά συγκεκριμένων ειδών εναλλακτικού τουρισμού, (ανάλογα με την χωρική υποενοτητα και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα).**

Ο κυριότερος λόγος βέβαια της σταδιακής στροφής της τουριστικής ζήτησης σε νέες (εναλλακτικές) μορφές είναι η αναμφισβήτητη κάμψη του μαζικού τουρισμού τις τελευταίες δεκαετίες και η ανάγκη εμπλουτισμού και διαφοροποίησης της τουριστικής προσφοράς με έμφαση για τη χώρα μας και ιδιαίτερα για την ΠΔΕ σε προϊόντα πολιτιστικού τουρισμού και περιβαλλοντικών πόρων και τοπίου υψηλής ποιότητας.

Η κατεύθυνση αυτή που είναι κυρίαρχη στο ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ δεν φαίνεται να έχει την ίδια έμφαση και ένταση στο Ειδικό Πλαίσιο (ούτε στην απαρίθμηση των στόχων του, ούτε στη κύρια μεταβλητή – κριτήριο προσέγγισης και διάκρισης των διάφορων περιοχών της χώρας που αποτελεί ο βαθμός έντασης της υπάρχουσας τουριστικής κίνησης και δραστηριότητας). Αυτό, άλλωστε ήταν και **ένα από τα κύρια σημεία της κριτικής που δέχθηκε το Ειδικό Πλαίσιο** και το κύριο σημείο της πρότασης του αναθεωρημένου σχεδίου για "μετάβαση από ένα μαζικό, αδιαφοροποίητο, μονοθεματικό τουρισμό και χαμηλής οικονομικής απόδοσης τουρισμό σε ένα ποιοτικό, διαφοροποιημένο και πολυθεματικό τουρισμό, οικονομικά αποδοτικότερο με μεγαλύτερη διάρκεια παραμονής και διασποράς μέσα στο χρόνο, που απευθύνεται σε κοινό με υψηλότερες απαιτήσεις, που δεν αρκείται στο καθιερωμένο τουριστικό πρότυπο "ήλιος – θάλασσα", με παράλληλη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, φυσικών και ανθρωπογενών".

Αξιολογώντας πολύ συνοπτικά τους νεώτερους νομούς και εθνικές πολιτικές που έχουν άμεσες ή σημαντικές επιπτώσεις στον χωροταξικό σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της περιφέρειας, σε συσχέτιση ειδικότερα με τα κύρια προβλήματα χωρικής της ανάπτυξης, τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν, διακρίνουμε δύο μεγάλες κατηγορίες στο νεώτερο θεσμικό πλαίσιο:

- α) τους νεώτερους νόμους οι οποίοι αξιολογούνται ότι έχουν θετικό ή ιδιαίτερα θετικό πρόσημο στην προσπάθεια και κατεύθυνση για βιώσιμη ανάπτυξη της ΠΔΕ την επόμενη 15ετία και
β) αυτούς, οι οποίοι αξιολογούνται, πάντα σε γενικό επίπεδο ότι δρουν και θα δράσουν και στο μέλλον ανασταλτικά ή αρνητικά στην κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης

Στην πρώτη κατηγορία και με τη σειρά που καταγράφησαν οι συγκεκριμένοι νόμοι στο δεύτερο κεφάλαιο της μελέτης (Α.1.1.α.2: καταγραφή πολιτικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων εθνικού επιπέδου) αξιολογούνται ότι θα συμβάλλουν θετικά ή σημαντικά στην βιώσιμη ανάπτυξη της ΠΔΕ οι ακόλουθοι νόμοι (με εκείνους που εκτιμώνται να έχουν σημαντική συμβολή να έχουν υπογράμμιση):

- N. 3937/2002 “κύρωση του Πρωτοκόλλου του Κυότο για την Κλιματική Αλλαγή” και οι σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής ένωσης (2009/29/εκ, 2009/28/εκ, 2009/31/εκ) για την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την κλιματική και ενεργειακή πολιτική
- N. 3937/2011 (ΦΕΚ 60/A/31.3.2011) “Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις”. Δεν αναφέρεται μόνο στην προστασία με ολοκληρωμένο τρόπο την προστασία της βιοποικιλότητας ως εθνικού κεφαλαίου και κρίσιμης παρακαταθήκης της χώρας για το μέλλον (βλέπε Κεφ. Α.1.1.α.2-2)
- N. 3199/2003 (ΦΕΚ 280/A/9.12.2003) για την προστασία και διαχείριση των υδάτων (η εφαρμογή του συνοδεύεται από μια σειρά από ΚΥΑ)
- N. 3983/2011 (ΦΕΚ 144/A/17.6.2011) “Εθνική στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος – εναρμόνιση με την οδηγία 2008/56 εκ του ΕΚ και του Συμβουλίου της 17^{ης} Ιουνίου 2008 και άλλες διατάξεις”
- “Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020”: συμφωνήθηκε κατά την άτυπη υπουργική σύνοδο για τον χωροταξικό σχεδιασμό και τον σχεδιασμό της εδαφικής ανάπτυξης στις 19/5/2011 (η Εδαφική Ατζέντα 2007 υιοθετήθηκε στο άτυπο συμβούλιο υπουργών Αστικής Ανάπτυξης και Χωροταξίας στη Λειψία το Μάιο του 2007)
- N. 3851/2010 για τις ΑΠΕ: θέτει συνολικά τις βάσεις και την πορεία εξέλιξης του ενεργειακού τομέα μέχρι το 2020. Ειδικά για την Ελλάδα ο στόχος για τις εκπομπές αερίων ρύπων του θερμοκηπίου είναι μείωση κατά 4% στους τομείς εκτός εμπορίας σε σχέση με τα επίπεδα του 2005 και 18% διείσδυση των ΑΕΠ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση
- N. 4001/2011 “για την λειτουργία ενεργειακών αγορών ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, για έρευνα, παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις”²
- N. 4062/2012 “Αξιοποίηση του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού – Πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ- Προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές”
- N.3908/2011 “Ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη, την επιχειρηματικότητα και την περιφερειακή συνοχή (ΦΕΚ 8/A/2011)
- N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/A/2010) “Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης”, ο οποίος αξιολογείται σε γενικό επίπεδο ότι συμβάλλει και επηρεάζει θετικά τις προοπτικές για βιώσιμη τοπική και χωροταξική ανάπτυξη των ΠΕ και των καλλικράτειων δήμων της περιφέρειας ακόμη και σε επιμέρους τομείς της χωροταξικής οργάνωσης (δικτύωσης, ενίσχυση της εταιρικής σχέσης πόλης – υπαίθρου, ορθολογική χωροθέτηση διοικητικού και κοινωνικού εξοπλισμού κ.α.)

Στην δεύτερη κατηγορία του νεώτερου θεσμικού πλαισίου που μπορεί να δράσει ανασταλτικά ή αρνητικά στην κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης της ΠΔΕ εάν δεν τηρηθούν στην πράξη διαδικασίες τήρησης των θεσμοθετημένων χωροταξικών κατευθύνσεων, περιλαμβάνονται οι διατάξεις του Β΄ κεφαλαίου του Ν.3986/2011 “Επείγοντα μέτρα εφαρμογής μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής; 2012/2015” και ΚΥΑ ή Υπ. Αποφάσεις καταργήσεων ή υπερβολικών συγχωνεύσεων δημόσιων υπηρεσιών σε μια σειρά από πόλεις (π.χ. ΔΥΟ), χωρίς να μετρώνται οι αρνητικές χωρικές επιπτώσεις τους με κύριο κριτήριο την άμεση μείωση λειτουργικών δαπανών στα πλαίσια της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας

Τέλος, επισημαίνεται ότι στα πλαίσια αυτής της μελέτης (και λόγω του ότι υπερβαίνει το αντικείμενό της) δεν μπορεί να γίνει έστω συνοπτική αξιολόγηση των δύο βασικών νόμων που διέπουν τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό του ν.2742/99 και του ν.2508/97, οι οποίοι άλλωστε προϋπήρχαν της θεσμοθέτησης του ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ.

Ωστόσο, θεωρούμε απαραίτητο να σημειώσουμε τα ακόλουθα:

- α) οι δύο αυτοί νόμοι αποτελούν το εθνικό θεσμικό πλαίσιο για τα ζητήματα του χώρου τα τελευταία 15 χρόνια, το οποίο επιδιώκει την βιώσιμη χωρική και οικιστική ανάπτυξη με αναφορές και σε συνάφεια με τις αντίστοιχες (σύγχρονες τότε) ευρωπαϊκές πολιτικές. Προέκυψαν ως αποτέλεσμα της εμπειρίας που αποκτήθηκε από την πλέον σημαντική προσπάθεια που επιχειρήθηκε στην χώρα, τουλάχιστον στην

² Ήδη δύο από τις τρεις θαλάσσιες περιοχές για τις οποίες το ΥΠΕΚΑ έχει ξεκινήσει τις διαδικασίες Διεθνούς Δημόσιας Ανοικτής Πρόσκλησης για την παραχώρηση του δικαιώματος και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι ο Πατραϊκός κόλπος και το δυτικό Κατάκολο.

μεταπολεμική περίοδο, για ρύθμιση του ελληνικού χώρου (ΕΠΑ, χωροταξικά νομών, ΡΣΑ και ΡΣΘ, σύνδεση πολεοδομικής και χωροταξικής πολιτικής με τα μεγάλα ζητήματα του περιβάλλοντος κ.α.)

β) κατά την γνώμη μας δεν βρήκαν εφαρμογή ανάλογη αυτής του ν. 1337/83 όχι γιατί δεν είναι το ίδιο εφαρμόσιμοι και χρειάζονται τροποποίηση ή αναθεώρηση όπως ισχυρίζονται ορισμένοι (κυρίως για τον ν. 2508/97), αλλά γιατί έλειψε η πολιτική βούληση (κυρίως από το επίπεδο της κρατικής διοίκησης) για την συστηματική εφαρμογή τους. Παρά το ότι ειδικά ο ν.2508/97 αφιερώνει ολόκληρο άρθρο για την διαχείριση του τοπικού χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού με την δημιουργία επιτροπών παρακολούθησης των μελετών (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, πολεοδομικών μελετών) σε τοπικό επίπεδο, τις οποίες βέβαια δεν επέσπευσε ουδείς για να δημιουργηθούν και λειτουργήσουν. Μια μόνο απόδειξη της μειωμένης βούλησης για εφαρμογή, ιδιαίτερα του ν.2508/97 είναι ότι πέρασαν 4 περίπου χρόνια μετά την ψήφισή του από την Βουλή των Ελλήνων για να θεσμοθετηθούν οι προδιαγραφές των νέων τότε ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ με βάση τις οποίες θα μπορούσαν οι τέως καποδιστριακοί δήμοι να προκηρύξουν τις σχετικές μελέτες. Οι οποίες βέβαια μέσα σε πέντε χρόνια από την ημερομηνία εκείνη ξεπέρασαν τις 300, ενώ μέχρι σήμερα ξεπερνούν πιθανόν τις 500. Δεύτερο δείγμα της έλλειψης βούλησης εφαρμογής του είναι ότι από το 2004 και μετά άρχισαν οι συζητήσεις και οι ορισμοί επιτροπών για την τροποποίησή του χωρίς αυτές οι πρωτοβουλίες να ευδοκιμήσουν μέχρι και σήμερα. Τρίτο και σημαντικότερο δείγμα είναι το μεγάλο έλλειμμα επιτελικής παρακολούθησης και παρέμβασης του τότε ΥΠΕΧΩΔΕ για την αντιμετώπιση επιμέρους προβλημάτων προώθησης των μελετών (σε αντίθεση με όσα συνέβαιναν 20 χρόνια πριν με την ΕΠΑ) με έμμεση, ανεπίσημη δικαιολογία ότι η αρμοδιότητα εγκρίσεων των ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ είχε αποκεντρωθεί στις περιφέρειες.

γ) τα παραπάνω σχόλια δεν έγιναν γιατί θεωρούμε ότι δεν χρειάζονται τροποποιήσεις και βελτιώσεις οι δύο παραπάνω νόμοι. Έγιναν για να υποστηριχθεί ότι ο σχετικά μικρός βαθμός εφαρμογής (του ν.2508/97) ελάχιστα οφείλεται σε κάποιες αδυναμίες του. Κυρίως οφείλεται στην έλλειψη βούλησης να καθιερωθεί και ενεργοποιηθεί στη πράξη ο τοπικός χωροταξικός σχεδιασμός, όταν μάλιστα ο τελευταίος θέτει αναγκαίους περιορισμούς στα όρια κατάτμησης, στις χρήσεις γης και στους όρους δόμησης, στις εξωοικιστικές περιοχές καθορίζοντας περιοχές ειδικής προστασίας κλπ.

Χωρίς τοπικά χωροταξικά σχέδια θεωρούμε ότι ο στρατηγικός σχεδιασμός σε επίπεδο ΠΠΧΣΑΑ και ΕΠΧΣΑΑ είναι μετέωρος και πάσχει στην εφαρμογή του, όπως και χωρίς στρατηγικό σχεδιασμό στο επίπεδο της περιφέρειας ή / και της ΠΕ οι προτάσεις των ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αλληλοαναιρούνται.